

Crisisnatuur

Hein Verkade

Een Grote Gele Kwikstaart wipt op de rand, Rietgorzen op de uitkijk in een Esdoorn, drie Reeën kraken uit de braamstruiken. Zij springen elegant door een gat in de afrastering. De rust keer weer, of toch niet? Nu klinkt er geknor uit de weelderige begroeiing. Het is vlakbij maar ik zie niets.

Voorzichtig schuif ik de doortakken opzij en sta oog in oog met een Houtsnip. Hij zit te goed verstopt en kan niet meer wegkomen. Ik pak hem op, tsjonge die is moddervet..... en dan de lucht in, richting zee.

Voorzichtig verder door de dichte laag Klimop. Voor je het weet blijf je haken achter de lange lianen.

Heggenmussen, Winterkoningen en Merels bereiken hier onwerkelijke dichtheden. Voor Grote Bonte

Spechten is het een walhalla. Overal dikke bomen, sommige dood, andere half hangend op de volgende. De Klimop lijkt ze bij elkaar te houden. Je moet oppassen voor overgroeide slootjes, je zakt zomaar een halve meter weg. Een Buizerd protesteert luid miauwend boven de boomtoppen. Geen wonder, hij bouwt zijn nest recht boven mijn hoofd. Even verder hoog en halfomgevalen gras. Er vliegen Watersnippen uit op. Een Holenduif roept vanuit de bosrand. Het is een hele toer om hem in de kijker te krijgen. Het blijken er vier te zijn. Zij slaan twee aan twee met de vleugels tegen elkaar. Vast twee paartjes die hun oog op dezelfde broedholte hebben laten vallen. Een Wulp vliegt klagend richting noord. De laatste sneeuwresten smelten onder mijn voeten. De winter loopt ten einde.

Ja we hebben nog natuur in Noordwijk. Maar waar zit ik nou eigenlijk? Nergens een bordje van Staatsbosbeheer, het Zuid-Hollands Landschap of het gebruikelijke 'verboden toegang'. Geen onderhoud, geen paden en je komt er nooit iemand tegen.....of toch wel, heel stiekem. Midden in het 'oerwoud' zijn de toppen van de rijke esdoornopslag bij elkaar gebonden. Weggewaaid plastic houdt de regen buiten. Het blijkt een hut te zijn. Je komt ze tegenwoordig nog maar zelden tegen. Binnen ligt een zakmes en nog wat spullen om het 'huis' te onderhouden. Een plekje waar je helemaal vrij bent. Dat hebben we gemeen, maar we kennen elkaar niet.

Inmiddels nieuwgierig naar dit prachtige stukje natuur? Nou, gewoon een stukje niemandsland midden in het dorp. Velen van U kennen het vast wel, genoten er uit de wind van de zon of namen een frisse duik om af te koelen. Anderen kweekten er hun verse groente, het schone duinwater relt vanzelf naar ze toe. Een officiële naam heeft het niet, maar het staat bekend als het Bollenbad of het Middengebied.

Ruim tien jaar geleden waren er grootse plannen. Het Middengebied moest openblijven, maar dan wel eerst volbouwen met een nieuw zwembad, veel dure woningen

De natuur neemt bezit van het terrein

en hoogbouwappartementen. De bewoners van de Prins Hendrikweg protesteerden; zij zagen hun uitzicht verdwijnen.

Maar toen kwam de crisis. De enorme bouwbubble spatte uiteen, bedrijven kwamen in de problemen en het Middengebied verstilde. Niemand bekommerde zich meer om het gebied. De buitenbaden van het Bollenbad waren inmiddels gesloten en de volkstuinters vertrokken. Het is verrassend en hoopgevend hoe snel de natuur zo'n terrein weer inneemt. Snelle groeiers als Braam, Klimop en Esdoorn vulden het gebied. Maar niet overal. De grasvelden groeiden hoog op en vielen deels plat tot een ondoordringbaar hoogpolig tapijt.

Nieuwsgierig loop ik op een koude winterdag in 2009 het Middengebied in. Watersnippen vliegen op, en een Houtsnip, en nog een, en nog vier, en nog tien, ja tien

Landing en loopspoor van een Houtsnip

tegelijk! Dat is wel het laatste, wat je verwacht. Na een paar honderd meter staat de teller op 73 Houtsnippen. Dat gelooft vast niemand. Toch ben ik zeker genoeg en stel SOVON op de hoogte. Ze geloven me direct en dit mag niet onopgemerkt blijven. Met hulp van Fred Hastings

staat twee maanden later mijn eerste korte bijdrage in 'Limosa', een landelijk blad voor vogelonderzoekers. Vol goede moed een week later op herhaling. Geen sneeuw meer, geen Houtsnippen meer, op een verdwaalde achterblijver na. Wat is er gebeurd? Vragen te over.

Even zoeken en maar prikken naar de regenwormen

Een jaar later opnieuw sneeuw en ijs; op naar het Middengebied! Iedere week meer sneeuw en meer Houtsnippen. Uiteindelijk op 13 januari ruim 100! De nacht ervoor heeft het flink gesneeuwd. Verse sporen blinken in de ochtendzon, meanderende loopsporen aangevuld door priksporen. Dat moet van de Houtsnippen zijn. Sommige sporen starten met een kuiltje in de sneeuw, daar is ie geland. Dat wil je dan weleens zien. Dus samen met Maaïke, gewapend met kijker, in het donker naar het Middengebied. Spannend, dat wel. Het is opvallend licht door de weerkaatsing van de sneeuw. Vanaf de Nieuwe Zeeweg tuur ik over de velden. Ja daar loopt er één! en daar nog drie, 17, 49, 61 ! Je gelooft je ogen niet en je wilt het delen. Algemeen bekendmaken is link, je ziet de nieuwsgierigen al achter de vogels aanrennen, steeds uit op een mooier plaatje. Eerst Dick en Coby Passchier gebeld. We genieten ademloos vanaf de Nieuwe Zeeweg. Rustig blijven staan, dan komen ze vanzelf wel dichterbij. En ja hoor na een tijdje lopen enkele vogels op iets meer dan tien meter bij ons vandaan. Sommige zijn op wormenjacht, rennen als een Drieteenstrandloper door de hoge sneeuw, of trekken als een Merel aan een tegenstribbelende worm. Andere zitten minutenlang roerloos tot aan hun buik in de sneeuw. Daarna samen met Jan en Lutgarde op herhaling. Het is inmiddels knap laat, dus verder maar geen mensen meer uit bed gebeld..... In 2011 startte de bouw van een nieuw zwembad nét buiten het gebied. Mooi, dan blijft het paradijsje nog wel even bestaan. Maar dat was buiten de waard gerekend. De gemeente Noordwijk vond het nodig om het oude

Bollenbadterrein gelijk maar even schoon te maken. Nodeloos, weggegooid geld. Weg omgevallen bomen, weg ondergroei, weg Houtsnippen. Gelukkig bleef het voormalige volkstuincomplex buiten deze ingreep. Maar de natuur herstelde zich wederom. Er volgden weer een paar koude winters, en de Houtsnippen keerden terug. Niet meer in die hoge aantallen maar het genieten herstelde langzaam. Intussen komt er een patroon naar voren in de jaarlijkse houtsnippen-influxen. Bij invallende vorst en vooral sneeuwval nemen de aantallen toe. Bij invallende dooi zijn de vogels weer snel verdwenen.

De winters worden gemiddeld zachter, waardoor steeds meer Houtsnippen besluiten om niet meer door te vliegen naar hun traditionele overwinteringswintergebieden in Engeland en West-Frankrijk. Als koning winter dan toch toeslaat gaan zij alsnog op de wieken, maar een deel vliegt dan kennelijk niet meer de Noordzee over. Hoeveel Houtsnippen dit noodlottig wordt is niet bekend. Wel constateerde Fred Koning dat in dergelijke winters veel meer Houtsnippen worden geslagen door Haviken. Een moddervet buitenkansje.

Inmiddels ontdekt ook Casper Zuyderduyn het gebied. Deze geduldige soortenkenner vindt er vele zeldzaamheden zoals de Dwerggors en de Grauwe Klauwier.

Maar dan heeft de crisis zijn langste tijd gehad. De gemeente Noordwijk en de projectontwikkelaar ontwakten uit hun slaap en zitten weer samen aan tafel. Die 'miljoenenschade' moet de wereld uit. De plannen worden aangepast. Alleen nog maar laagbouw, luxe villa's en twee-onder-een-kappers. Alle moeite en protesten vanuit de Prins Hendrikweg zijn voor niets geweest. Dan kunnen die lelijke exoten en peperdure schermen langs één van de mooiste weggetjes in Noordwijk dus gewoon weer verdwijnen.

En zo is de crisisnatuur net zo geruisloos verdwenen als hij is gekomen. Maar de mooie herinnering blijft. Op naar de volgende crisis(natuur)!?

Meanderend spoor van een Houtsnip in de sneeuw